

OTOH

EMATA

mpkslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1979 METAI

KOVO MĖN. 10 D. / MARCH 10, 1979

PART TWO — Nr. 58 (10)

KAI MENAS DAROSI TIKRESNIS UŽ KONKRETŲ PASAULĮ

Vytauto O. Virkau darbai Kalifornijoje

DANA VASILIAUSKIENĖ

Dvi valandos kelio nuo Los Angeles egzotiškoj Kalifornijos dykumoj tūno erdvūs, balti namai. Šiuose namuose yra turbūt vienas iš išsamiausių žikagiečio dailininko Vytauto O. Virkau tapybos rinkinių.

Ižengęs į vidų, svečias lankytojas apstulbsta: nesijaučia atsidūręs tarp mūrų, bet daug platesnėje erdvėje. Tarp kambarinių augalų sukabinti paveikslai lyg magiškai praveria sienas ir išstumia žiūrovą į vaizduotės pasaulį. Dabar ne tik dykuma su savo skulptūriniais juosua medžiais, ne tik ją supa snieguoti Big Bear kalnai skleidžiasi prieš akis: visai jau kitas pasaulis pradeda žiūrovui egzistuoti. Jauki, šilta namų aplinka — kilimai kilimėliai, gėlės gėlės, bešerkantis pušų medis ugniavietėje leidžia lankytojui gėrėtis estetiniais objektais be įtampos ir be dirbtinumo, kuriuos juntame muziejuose bei galerijose, kur tave skrodžia sargo ar savininko žvilgsnis. Gal todėl net ir tie, kurie buvo matę Virkau darbus parodose, čia jaučiasi lyg pirmą kartą juos išvydę.

Rinkinyje apima ilgą Virkau kūrybos laikotarpį, nuo 1960 iki 1977 metų. Čia štai ramios tematikos ir klorito mažas peizažas, tapytas turbūt dar Virkau studijuojant Chicagos Meno instituto, jau vaizduoja tačiau pagrindinį dailininko motyvą — vandens lėlijos lapą — kuris bus be paliovos moduluojamas ir pereinantis per aiškų kaitą. Kaip neišdildoma meninio asmenybės dalis, ar nesimbolizuoja tik šį gamtinę tematiką — lapai, šakos, žiedai, debesys — jo amžina meilė dievitei Flora? Kąkur buvo sakytas, jog gimnazijos laikais Vytautas rengėsi būti botaniku. Jei neįklystam, ir konkrečiam gyvenime Virkau liko Floros pavaldinui, išlikimaj sodiną ir prižiūrįs savo ūkyje, Wisconsin, medžius ir gėles.

Šalia šio tik ką paminėto aliejaus šliejasi didelio formato, ryškių raudonų, violetinių ir geltonų spalvų 1969 metų akrilis (3/69). Vandens lėlijos motyvas čia yra pavirštes iriso žiedais, Ružavi ir "realistiški" vienoj plokštumoje irisai tampa visiškai abstrakčiais atgarsiais kitoje. Nepaisant išmaningų optinių ir kompozicinių efektų, vyrauja apgaunamieji primityvus meninio žvilgsnis. Visuma daro atvertos pasakų knygos įspūdį. Gal ir teisingai, ne vienas yra šis paveikslas pavadinęs "Pop Art". Tikra tai atrodo priešingybė 50—52 colių "Vandens peizažo", tapyto dar 1962 metais. Ši pastaroji žalių vandens lėlių drobė yra klasiška, patin-

gyvenimo gražiausiąją dalį. Mūsų ainiai pasiklausę pasakys: "Kaip gražiai ir įdomiai jie gyvena".

Pr.V.

kanti be išimties visiems, net ir labai tradicinių pažiūrų asmenims, ir yra savo laiku laimėjusi premiją Chicagos miesto parodoje. Ne veltui tada Chicagos "Daily News" kritikas, Franz Schulze, pavadino Vytautą Cezanne'o ipėdiniu.

1966 metų "Upės duktė" yra bene paskutinis Virkau aliejaus. Tuoj po to dailininkas griebėsi akrilinių dažų, kurie padės jam išplėtoti stiprią individualią techniką jo artistiniams užmojams. Gal ir būtų galima "Upės dukterei" priskirti tam tikrą stoka originalumo: savo sąranga šl drobė primena Alberso litografijas. Antra vertus, jaučiasi taipgi Virkau būdinga dinamika ir apvaldytas spontaniškumas. Tai jis čia ypač gerai išgauna su kreivėmis (šakomis, kurios veržiasi pro vis didėjančių kvadratų rėmus.

Mažas 1967 metų akrilis, (4/67), vienas iš Virkau pirmųjų, yra ypač nusisekęs kompozicijos ir spalvų atžvilgiu, bet nėra dar techniškai tobulas. Priešingai, 1968 metų (11/68) darbe, kuriame Virkau meistriškai sklaido dviejų milžiniškų lapų motyvą (tai tematika, kuri vyraus ilgą laiką trukmę) viskas — sąranga, spalvos, atlikimas — dingsta įtraus žiūrovo žvilgsnyje. Pavėlėtas yra tas tikrasis pastovus ir nuolatiniš išsirealizavimo centras, kuris įgalina žiūrovo sąmonę buvoti vaizduotės plotmėje ir apčiuopti meninio numatyto grožį. Sakome tai, turėdami minty Sartro suformuluotą meno teoriją, kurią jis išvysto savo paskutiniame filosofiniame veikle. Aplamai, taip būtų galima aptarti ir daugiau šio rinkinio darbu: 2/71, 6/72, 7/72, 9/72, 1/73, 9/73, 3/75, 1/77.

Jau 1970 metų akrily (12/70) balti, dekoratyvūs debesys veržė-

Vytautas O. Virkau

3/1971 (akrilis) 42" X 40"

si iš paveikslų apačios, lyg bandydami užgožti centre besisukantį kosminį skritulį. Nuo sekančių metų, jie užvaldys meninio vaizduotės, tapdami jo būdingiausia tematika. Dažniausiai rausvi, vėliau pilki, jie įveda visai naujus koloritus. Esam pripratę žiūrėti į pilkas ir juodas spalvas, kaip išreiškiančias dvasinį slogutį ir primenančias tam- sę. Pas Virkau tačiau spalvų pasirinkimai yra tik tapybinio problemų sprendimai. Jo paveikslai, net ir pilkiausi, visad lieka giedrūs, be jokio slegiančio jausmo. Nėra nė sentimentalumo, kurį, atrodo, lengvai galėtų iššaukti jo vartojamos saldžios rūšavos spalvos. Priešingai, subtiliai jungdamas paprastai nederinamas spalvas, Virkau išgauna staigmenos efektus, kurie kaip tik ir prisideda prie žiūrovo estetinio pergyvenimo.

Vyraujanti tematika — lapai, šakos, debesys, virpantis nuo vėjo vanduo — rodo, jog Vytauto kūrybinė asmenybė buvo giliai paliesta įvairių gamtos pergyvenimų. Todėl ir jo kūryboj ne-

trūksta tikro autentiško jausmo. Sakytum, jog geometrinių plokštumų žaismas atspindi intelektualinę Virkau pusę, o gamtos motyvų moduliavimas emocinę. Kaip ir kiekvienas būdingas mūsų dienų menininkas, Virkau darbuojasi dviejose plotmėse: vaizduotės ir intelekto. Pas Vytautą Virkau abi jos ypač gražiai viena kitą papildė. Todėl ir jaučia žiūrovas tą didelę harmoniją, kuri išplaukia iš dailininko kūrybos.

Iš techninio kampo žiūrint, Virkau be dvejonės priklauso "hard edge" dailininkų grupei: jo plokštumos, jo geometrinės figūros, net ir lapų bei debesų motyvai yra vienspalviai, be jokio perėjimo iš vieno tono į kitą. Tam akriliniai dažai ypač yra tinkami. Iš esmės, jie ir buvo šios meno srovės, t.y. "Hard Edge", šaltinis.

Tad iš vienos pusės, Virkau pažangus, einas su mūsų amžiaus meno tendencijom: vienspalvių plokštumų stumdymu, skaldymu erdvėje, remiantis spalvų efektais ir įšiekiojimu abstraktaus objektyvumo. Iš kitos pusės, Virkau negali susilaikyti neišlejęs tam tikro jausminio polėkio — labai asmeniškai, tikro, nuoširdaus — kiekvienam savo darbe. Ir kaip tik čia gal ir glūdi Virkau stiprybė: būti visiškai būdingu savo laikotarpiui kartu išreikšti savo vienartįbę, dar giliai išsiskiriantį tradiciniam romantizme. Mokėjimas jungti tuos du negiminingus elementus — "realistiškus" motyvus su sausa geometrine figūra — yra, be abejo, vienas iš svarbiausių išraiškos įrankių šio dailininko rankose. Jeigu būtų galima kalbėti apie Virkau's message ir bandyti jį pamatyti iš tokios perspektyvos, tai vadinčiau jį environmental artist. Nors jo menas nesukelia jokių su kasdienybe susijusių jausmų, yra be jokių "fotografinių" nuorodų į konkretų pasaulį, Virkau darbai atskleidžia tačiau tam tikrą sprendimą mūsų laikotarpiui svarbios problemos. Dabar, kai grįžimas į gamtą ir jos konserva-

vimas yra viena iš pagrindinių ideologijų Vakaruose, Virkau akiriliai atspindi gamtos esmę ir stato ją į pasaulio centrą: artistinio ir tuo pačiu konkreta. Tuo būdu Virkau iškelia gamtos svarbą ir reikšmę. Turint tai galvoj, Virkau yra ir pilna satrisko žodžio prasme an artiste engagé. Bet pabrėžiu dar kartą, kad nesuklaidinčiau jo darbų nemačiusių skaitytojų: Virkau gamta ne-realistiška; nematys jos, kas žiūrės į akrilius, nepersikeldamas į kūrybinės vaizduotės plotmę. Nors reikėtų pridurti, jog ir visiškai konkrečiai nusitelkęs asmuo atpažins nepaprastą paveiklų puošnumą.

Kad Virkau žengia su mūsų laikotarpio dvasia ir žino, kas vyksta aplink jį ir jo profesiniam gyvenime, liudija ir šitoks reiškinys. Jo darbuose rasim giminingumo pėdsakų su tokiais dailininkais kaip Josef Albers, Victor Vasarely, Bridget Riley, Frank Stella, Claes Oldenburg, ar Sam Francis. Toli gražu Virkau jų neimituoja. Aišku tik, kad jis yra anuos matęs ir į juos išlautes, kad vienas kitas elementas, būdingas aukščiau išvardintiems dailininkams, yra palikęs ir Vytautui Virkau neišdildomą įspūdį.

Pabaigoje primenam, jog, žiūrint į šiuos 1960-1977 metų darbus, jaučiasi absoliuti tematinė visuma. Menininkas nenukrypo nuo savo pirminių kūrybinių užmojų, tik vis įšiekiojo taiklesnės išraiškos. Nėra blaškymosi, bet aiški kūrybinė plėtotė. Kaip neabejodami atskiriam tokio Mozarto ar Bacho muziką (kur viskas "tas pats"), taip būtų beveik neįmanoma neatpažinti Virkau akrilių tarpe kitų dailininkų.

Gal tik su savo ex-libris, kurie irgi sugrupuoti ir įreminti kabo ant sienų, Virkau vaizduoja iki šiol dar mūsų nepažintą savo pasaulį, kur yra greta vienas kito ne tik gamta ir augalai, bet ir žmogaus figūra, gyviai ir pastatai. Dažnai asmenų, kuriems tie ex-libris yra skirti, dailininkas nėra net nesutikęs, Virkau sprendžia apie anuos iš jų pomėgių ar veikmės, tuo parodydamas gilų kito žmogaus pajutimą. Kartais, tiesa, jo ex-libris tėra tik estetinis plokštumų ir jam būdingų motyvų sklaidymas.

Paminėtina, jog Virkau darbai yra tapę tikru dailės meno, taip mažai Amerikoje suprato, atskleidimu žiūrovui. Toks Theodore Labrenz, dramų rašytojas, pasidarė ištikimas Virkau akrilių rinkėjas. Aplamai Kalifornijoje yra nemažai Virkau paveikslų. Marija Gimbutienė, didelė Virkau kūrybos mylėtoja, turi jų taipgi gerokai, pradedant nuo 1962 metų "Ramybės centro" ir baigiant vienu jau iš 1977 metų. Turi jo darbų ir daug jaunų lietuvių šeimų: Avižieniai, Kaupai, Navickai, Petrušiai, Trečikai ir kiti. Ir tikrai dabar, kai esam gniaužiami technologinių ir materialinių problemų, kai pamirštam gamtą, pamirštam meną ir

(Nukelta į 2 psl.)

Vytautas O. Virkau

6/1972 (akrilis) 42" X 40"

Šiame numery:

- Irašų laikmetis.
- Kai menas darosi tikresnis už konkretų pasaulį: Vytauto O. Virkau tapyba. Antanas Maceina apie dieviškojo žodžio kenozę.
- LRD premija paskirta Stasiui Santvarui.
- Grandinėlei iš Australijos sugrįžus. Dr. Jonas Grinius atsiliepia į jo nuomonės kritiką.
- 100 metų nuo Jono Biliūno gimimo. Kultūrinė kronika.

Kertinė Parastė

Irašų laikmetis

Kaip bevardintume dabarties epochą, magnetinių įrašų amžių irgi tinka jos apibūdinimui. Įrašais kopijuojame gyvenimą. Kur tik neprikli ausi — kopijos, kopijų kopijos... Krauname į juostas visokią balastą, tarsi be jo pasaulio ateitis bus blanki. Jei yra laiko, pasiklausome. Bet dažniausiai laiko trūksta. Juostelių rinkiniai mėtosi pakampėse. Laukia ateities.

Kai kas mėgsta įreikorduoti lietuvių atlikėjų rečitalius. Iš to įvairiopa nauda. Pavyzdžiui, vaizdų metu, gali įjungti magnetofoną ir nusteibinti svečius: "Pasiklausykite, dainuoja Pakalniškys".

Pasitaiko, jog ruošdamiesi kokiam paskaitėlei ar vestuvei prakalbai, ilgai valandas su savo balsu kamuojamės prie magnetofono. Kalbame iš špagalkų, iš atminčių, po to klausomės nepatenkinti, nes balsas, kurį girdime, yra toks jau bespalvis, sausas, ir pati kalbos išraiška labai netipponuojanti.

Bet ką darysi — juk ne visiems lemta gimti oratoriais.

Šnekant apie oracijas, reikia paminėti mūsų kultūrinuose po-būviuose, prigyjančią madą — klausytis kalbų iš magnetofono juostelių. Kalbėtojas dėl visa ko padaro trumpą įžangėlę: paaiškina, kad įrašo pagalba jis galis kalbėti ir laisviau, ir sklandžiau. Tada įjungia aparatą. Kaip visuo-met, pataliko ne nuo pradžių, bet iš vidurio. Atsipašo. Atsuka atgal. Tuomet pradeda kaip reiki-čia. Svetainėje susibūrę kultūri-ninkai sėdi su stiklais ar kavos puodeliais. Rimti. Atidūs. Ką jie galvoja, neatspėsi. "Kalbėtojas" šypsosi, draugiškai ieškodamas pritarimo savo prakilnioms min-tims. Visa padėtis spinduliuoja kažkokiu jaukiu modernišku. Visi tai be žodžių supranta. Nie-kam nereikia nei jaudintis, nei prakaituoti.

Būna tokių poezijos vakarų, ku-riuose scenoje girdime iš juostos skambančią poeziją. Rengėjai pa-aiškina, kad pagarbus ir itin jaut-rus lyrikas tik tokiu būdu sutiko pasidalinti su savo nuožmia kū-ryba. Kai juostelės diskas sukasi, tas nuožmus kūrėjas sėdi šalia. Filosofškai ramto smakrą, ar spoko į lubas. Kiek daug lakios išminties glūdi šitokiam dail-niaus sėdėjime. Magnetofonas prakaituoja, o jis, išrinktas, ty-li, lyg būtų nebylys ar visiškai analfabeta.

Manau, jog ateis metas, kada ir mūsų iškilųjų dailininkų re-čitaliai vyks magnetofono juos-telių būdais. Koncertų metu vo-kalistės ir akompaniatoriai susi-glaudę sėdės pirmoje eilėje ir klausysis savosios, labiausiai pa-vykusios interpretacijos. Auditori-jai, savaime suprantama, nereikės ploti. Pasibaigus numerui, rengėjai spūstels mygtuką, ir griausmingos ovacijos pasigirs iš garsintuvų. O kad koncertas iki galo išliktų kopijos stiliuje, at-likėjams bus įteikiamos tik dirbt-inių gėlių puokštės. Koks sterilus grožis! Apie jį kadaise svajojo ty-rausieji simbolistai.

O kaip su chorais? Be abejo, ir chorai neatsiliks nuo laikme-čio poslinkių. Jau dabar išsivijo-je yra tokių chorų, kurie egzis-tuoja tik įrašuose ar plokštelėse, kurias pavyko išleisti gyvavimo metais. Kai kurie senesni choris-tai dar pastoviai lanko repetici-jas, bet jau nepajėgia pasiruoš-ti gyvam koncertui. Jų chorve-džiai gyvena praeitimi. Protarpijais prie židinio, ugnelei jaučiai spraksint, pasiklauso skambių įra-šų. Padūsauja. Viskas liko juos-telėse.

Juokas juokais, o vis dėlto įra-šai yra naudingas žmogaus at-minties pratėsimas. Todėl išnau-dokime visus magnetofonų priva-lumus. Pasistengime įreikorduoti ne kokį eilinį balastą, bet savo

Dieviškojo žodžio kenožė

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

ANTANAS MACEINA

Šitoje vietoje savaime kyla evangelijų ir apskritai Naujojo Testamento istoriškumo klausimas: kiek visi šie raštai atskleidžia mums Kristaus istoriją? Kitaip sakant, ar jų pasakojami įvykiai iš tikro yra buvę? Kun. A. Rubšys šio klausimo aiškiai neatsako, kadangi jo aiškiai atsakyti nėra negalima: egzegzė kaip mokslas svyruoja nuo nelygstamo „taip“ iki nelygstamo „ne“. Devynioliktojo šimtmečio egzegzėtai buvo įsitikinę, — „kad Naujojo Testamento šaltinių tyrinėjimas atskleidžia žinias apie istorinį Jėzų“ (p. 139). Ištyrus, kad Morkaus evangelija yra parašyta pati pirmoji, atrodo esą net „rišlu prileisti, jog ji atspasakoją istorinę įvykių eigą“ (t.p.). Vėliau betgi „formų istorijos studijos parodė, kad neįmanoma parašyti išsamios Jėzaus biografijos; net abejotinos vertės yra pastangos per tikėjimo kraitį evangelijose prasimušti į istorinį Jėzaus gyvenimą bei mokslą“ (p. 140). Kadangi Morkus, kaip sakytą, „pildė geografinius ir chronologinius duomenis“, tai ši jo „kūryba“ „sutriuškina senąjį įsitikinimą, kad Morkus išsaugojo tikslų Jėzaus gyvenimo atspasakojimą“ (p. 129). Net ir Apaštaly darbai, iš pažiūros tokie konkretūs savo turiniu, esą tik „puikus istorijos teologijos pavyzdys“, būtent „parodyti, kaip amžių tėkmėje Dievo planas virto tikrove“ (p. 227). Vis dėlto kun. A. Rubšys priduria, kad formų istorijos kritika, liečianti Naujojo Testamento istoriškumą, šiandien pamažu tyla; auga „nuosakas, bet tvirtas teigimas, kad evangelijose perduodamas tikėjimo kraitis yra tikrai istorinė medžiaga“ (p. 142). Šiandien „vėl imama iš naujo rašyti Jėzaus biografiją“ (p. 144).

Mūsų reikalui yra nesvarbūs atskiri evangelijų neistoriškumo pavyzdžiai, sakysime, iškilmingas Jėzaus įžengimas į Jeruzalę (plg. p. 207-208). Tačiau mums svarbu kelti aiškiai, kuo remdamasi egzegzė kaip mokslas neigia istorinį ir kito rašto ar jo dalies pobūdį. Kitaip sakant, koks elementas padaro raštą istoriškai nevertingą arba bent abejotinos istorinės vertės? Tokių elementų kun. A. Rubšys pateikia dvejus: 1. „Evangelijų ir Apaštaly darbų autoriai atpasakoją įvykius, įjungdami ir antgamtinis elementus — angelų giesmes, vėlnio gundymus, stebuklus. Skaitytos tuojau pajunta, kad jau nebeeina kalba vien apie istorinius įvykius, bet tikėjimo šviesoje išreiškiamą šių įvykių prasmę“ (p. 19). — 2. „Nei pradinė krikščionių bendrija, nei vėlesnė evangelistai nesėmė atpasakoti Jėzaus biografijos. Jiems buvo svarbu skelbti Gerąją Naująją, kurią Dievas apreiškė Jėzui ir per Jėzų“ (p. 114); nuosekliai tad „evangelijos ir Apaštaly darbai neperduoda įvykių tiksliai chronologinės eigos nei biografinių smulkmenų, nes pirmis jų tikslas buvo ne žinias perduoti, o tikėjimą skelbti (gr. kerygma — skelbimas) ir mokyti (gr. didache — mokymas)“ (p. 19). Tai: antgamtinio elemento buvimas kaip rašto turinys ir tikėjimo skelbimas bei mokymas kaip rašto būdas naikina arba bent menkina tokio rašto istoriškumą. O kadangi Naujasis Testamentas yra pilnas antgamtinio elemento ir sykiu pilnas skelbimo bei mokymo, todėl egzegzė kaip mokslas jis ir darosi istoriškai labai abejotinas.

Tikintajam krikščioniui šiuo „kritikojai“ atrodo gana keistoki. O vis dėlto mokslas ne-

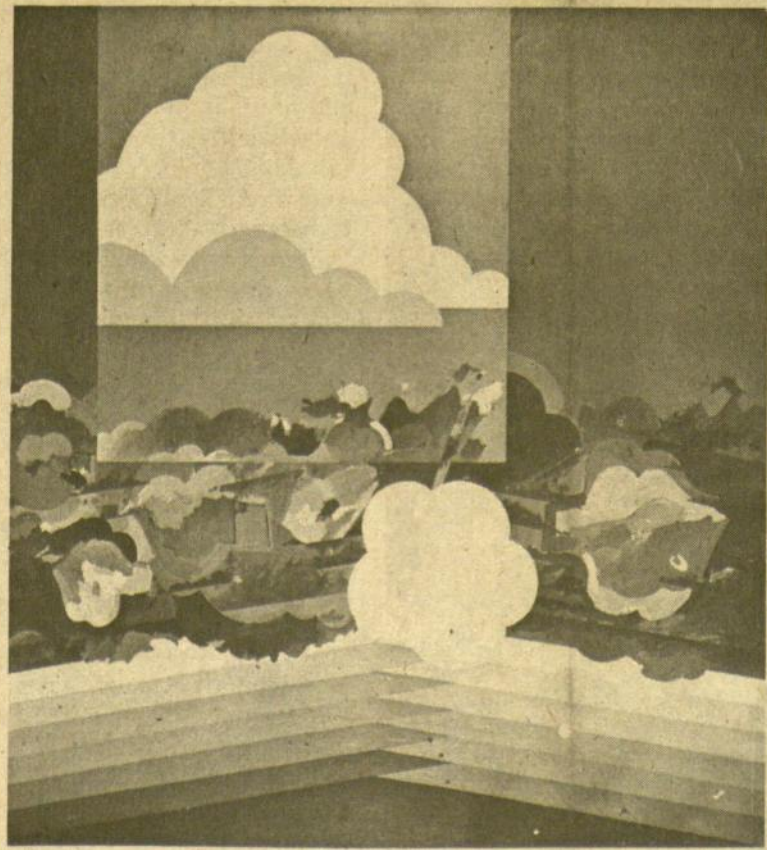
turi kitos išeities, kaip tik jų laikytis. Negalėdamas pasiekti antgamties, mokslas — tiek gamtos, tiek istorijos yra versta vertinimas apsirėžti šia tikrove ir iš savo tyrinėjimo srities išskirti visa, kas šią tikrovę peržengia: mokslas nežino ir negali žinoti, kas yra antgamtis, todėl negali ir neprivalo įtraukti jos elementų į savo sritį. Joks astronomas nesutiks, kad žvaigždės, vadinamos „novae“, atsirandančios dieviškuoju kūrimo veiksmu ar kad tą ar kitą kometa susprogdins velnias. Taip pat joks istorikas neaiškins Kryžiaus karų Sv. Dvasios įkvėpimu, suteiktu šv. Bernardui ar popiežiams, o 30 metų karo negrįs Mykolo Arkangelo kova už nesužalotą tikėjimą. Atrodo labai keista, tačiau iš tikro mokslas neleidžia Viešpačiui ar jo priešininkui kilti iš gamtą ar istoriją. O kur toks kišimasis esti aprašijamas, ten mokslas neranda nei gamtos įvykių gamtiškumo, nei istorijos įvykių istoriškumo.

Bet kaip tik čia egzegzė, sekdamu bendru mokslo nustatymu, atsiduria nepergalimų sunkenybių akivaizdoje; sunkenybių, kurios padaro ją abejotina iš viso ir net pakerta jos prasmę. Sutikime, kad angelų giesmės Kristaus gimimo naktį (plg. Lk. 2, 13) yra neistorinės; kad Kristaus gundymas dykumose „yra legenda“ (p. 152); kad „Dvasios nusišalimas“ (balandžio pavidalu, Mc.) regėjimas ir balsas iš dangaus buvęs vien Jėzaus išgyvenamas“ (p. 182) ir t.t. ir t.t. — sutikime, kad visa tai yra taip, kaip egzegzėtai teigia. Tačiau šalia to lieka neatsakytas klausimas, kurį kelia ir pats kun. A. Rubšys: „Ne patys darbai, o christologinis klausimas užima centrinę vietą: ką reiškia Jėzų vadinti Kristumi?“ (p. 17). Kitaip tariant, kas yra išikūnijimas egzegzės mokslo šviesoje? Kristaus gimimas Betliejuje esąs apsuptys neistoriniais pasakojimais. Gerai! Tačiau kas gi Betliejuje tą naktį gimė: Juozapo ir Marijos sūnus ar „Aukščiausiojo Sūnus“, kaip jį pavadino angelas, pranešdamas Marijai jo pradžią? „Iš Sventosios Dvasios“ (plg. Lk. 1, 32)? Egzegzė kaip mokslas yra visi šie elementai, be abejo, neistoriniai. Bet kaip tik jais remiamas visas Naujasis Testamentas. Jei praeiname pro šį pagrindinį išikūnijimo įvykį, jo nesvarstydami, kokios prasmės turi tuomet atskirų jo aprašų nagrinėjimai? Ir ką teikia mums šie nagrinėjimai? Kuo jie skiriasi nuo Korano ar Vedų nagrinėjimo?

Tie patys klausimai kyla, atsižvelgiant ir į antrąjį elementą, būtent į kerygmą bei didachę. Kun. A. Rubšys pastebi, kad „pereidama iš sąjūdžio į organizaciją, Bendrija pasikeitė iš pagrindų“ (p. 24). Palikime nuošaliai abejonę, ar Bažnyčios istorikai su šiuo teiginiu sutiktų, išvelgdami organizaciją jau pačioje apaštaly sąrangoje (aprežtas jų skaičius, Judo pareigos, Motiejaus išrinkimas, Pavilo rungimasis už pripažinimą apaštaly, jo derybos Jeruzalėje su kitais apaštaly, apaštaly ir vyresniųjų susirinkimas Jeruzalėje ir t.t.). Čia mums tik svarbu suvokti, kaip egzegzė žiūri į Naująjį Testamentą pakitusios Bažnyčios šviesoje. Kun. A. Rubšys sako: „Nuo pat pradžios tikėjimo kraitis apie Jėzų, perduodamas Bendrijoje, buvo paženklinas jos aiškinimo antspaudu“ (p. 113, plg. p. 114). Tai reiškia: skelbimas (kerygma) nebuvo tik įvykių atpasako-

jimas ar Jėzaus mokslo perteikimas, bet ir interpretacija — pagal gyvenamojo meto reikalus. „Tikėjimo kraitis nebuvo perduodamas tam, kad Jėzus būtų įamžintas, bet todėl, kad augančiai Bendrijai reikėjo vis naujų gairių kasdieniniame gyvenime“ (p. 131). Užtat „su laiku medžiaga kito ir vystėsi, igaudama naujas formas“ (p. 130)... Krikščionių Bendrija ne tik aiškino tikėjimo kraitį, jį perduodama, bet taip pat jį praplėtė, pridėdama pastabų iš savo patirties“ (p. 141). Vadinasi, Naujasis Testamentas kaip skelbimas bei mokymas yra moralinio pobūdžio raštas, kuriame persveria ne istorija, o kerygma bei didachė, kurios, net ir perteikdamos tiesą, padaro šią spalvingą bei žaismingą (plg. p. 200). Štai kodėl kun. A. Rubšys ir sako, kad auštančio Naujojo Amžiaus „ivykių įrodymų nereikia ieškoti Jėzaus stebukluose, bet žmonių širdies permainingoje — atgailoje“ (p. 164). Štai kodėl ir Morkaus minimas „Jėzaus paženklinimas „Dievo Sūnumi“ reiškia jo igaliojimą kurti Dievo karalystę žemėje“ (p. 184). Joks transcendencijos ir todėl jokios ontologijos, o tik etika, iš dalies sutampanti su fariziejų etika, iš dalies nuo jos skirtinga. Kun. A. Rubšio anksčiau keltas christologinis klausimas atsakomas tuo būdu, kad „Jėzus yra Dievo Valios vykdytojas, galima sakyti, jo įrankis, galintis vadintis Žmogaus Sūnumi“ (p. 189; plg. 198-199). Ar jis pats yra Dievas, egzegzė nežino, nes Kristaus dieviškumas jai neprieinamas.

Pridurkime dar, kad egzegzė beveik neranda neabejotinų paties Jėzaus žodžių — verba ipissima (plg. p. 20, 23, 133, 141); kad nevienos Naujojo Testamento knygos autorius yra nežinomas: laiško efeziečiams, 1 ir 2 laiško Timotiejui, laiško Titui, laiško žydams, Apreiškimo knygos, galop net ir evangelijų, apie kurias kun. A. Rubšys sako, esą „visos evangelijos (Morkaus gali būti išimtis) buvo parašytos pirmojo krikščioniškojo amžiaus pabaigoje, ir jų tiesioginiai autoriai nebuvo patys apaštaly“ (p. 113-114), — pridurkime visa tai, ir turėsime apytikrą Naujojo Testamento kaip literatūrinio kūrinio vaizdą. Mokslas gali ateityje šį vaizdą kiek tikslinti bei keisti, tačiau, atrodo, kad bendri jo bruožai jau liks tokie, kokie yra kun. A. Rubšio studijoje atvaizduoti.

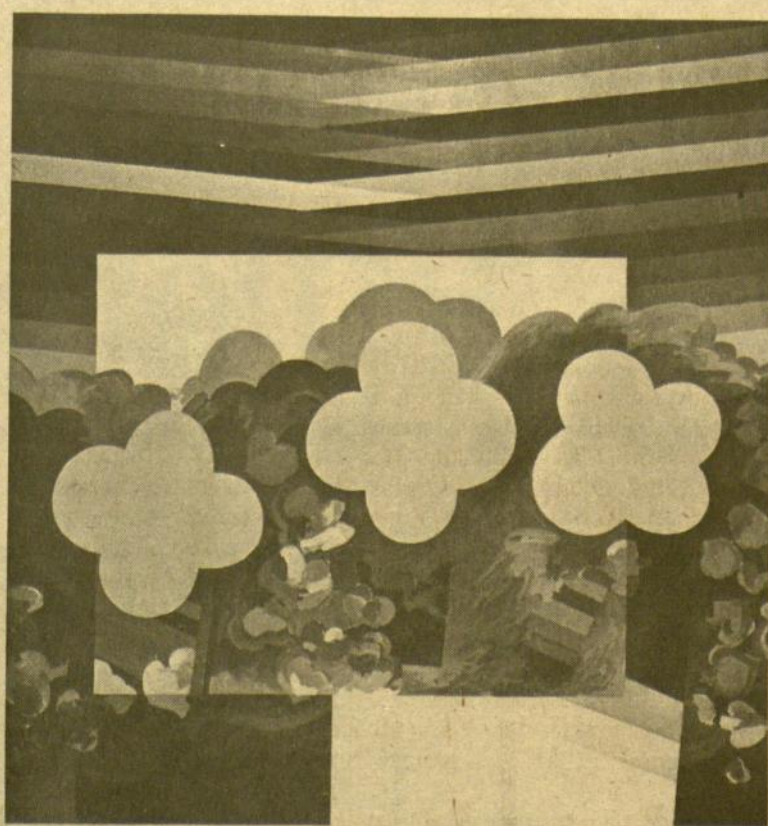
Vytautas O. Virkau

5/1973 (akrilas) 42" X 40"

3

Šitaip nupiešto Naujojo Testamento akivaizdoje vėl išnyra A. Dambrausko - Jakšto lygiagrečiai tarp Kristaus ir Šventraščio kaip to paties Logos ir mes klausiamo Jėzaus žodžiais, tik ši syki kreipiamais ne i jį kaip išikūnijusį, bet i jį kaip įsirašinusį: „Kuo mane laiko žmonės?“ (Lk 9,19). Kuo žmonės laiko Šventraščį? I tai kun. A. Rubšys atsako: „Kuriems Naujasis Testamentas nėra nei Dievo įkvėptas, nei norminis, kreivai žiūri i jį ir net erzliai mato jame nesąmones ir tikėjimo prasimanymus“ (p. 15). Tai tas pats atsakymas, kaip ir apaštaly Jėzui: „Vieni Jonu Krikštytoju, kiti Eliju, tretį sako, prisikėles vienas iš senųjų pranašų“ (Lk 9, 20.) Nė vienas atsakymas nėra tikras, tačiau kiekvienas slepia savyje teisingą pradą: visi, kuriais buvo laikomas Jėzus, yra buvę žmonės, tikrai žmonės. Jėzus irgi buvo žmogus, tačiau daugiau, negu tik žmogus. Todėl jis nepasitenkino apaštaly „informacijomis“, o klausė toliau: „O kuo jūs mane laikote?“ (Lk 9,20). Tada Petras visų vardu atsakė: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnaus“ (Mt 16, 16). Lygiai taip mes atsakome ir Šventraščio akivaizdoje: Šventraštis apskritai ir Naujasis Testamentas skirtingai yra Dievo žodis arba Dievo apreiskimas. Kun. A. Rubšys vadina jį Dievo „povakalbiu istorijoje“, kai „žmogus ne tik sužino apie Dievo valią, bet priima patį Dievą“ (p. 9). Pabrėždamas žodį „pats“, kun. A. Rubšys, mano supratimu, artėja prie A. Dambrausko - Jakšto pažiūros, kad dieviškasis Logos Šventraštyje yra tas pats Logos, kaip ir žmoguje Jėzui. Užtat ir mūsų apsisprendimas Šventraščio atžvilgiu yra toks pat, kaip ir apaštaly apsisprendimas Jėzaus atžvilgiu.

Šis gi apsisprendimas yra jau nebe mokslas, bet tikėjimas. Kaip apaštalam „ne kūnas ir kraujas“ apreiskė, kas iš tikro yra Jėzus, „bet Tėvas, kuris yra dangaus“ (Mt 16,17), taip ir mums nebe egzegzė pasako, kad „Naujasis Testamentas yra Dievo pokalbis su žmogumi — apreiskimo ir tikėjimo — viršūnė“ (p. 9), o Bažnyčia, kurios nariai esame. Jau rusų stačiatikių teologas pasauliškis A. S. Chomjakovas (1804 - 1860) gražiai yra aptaręs santykį tarp Šventraščio ir Bažnyčios: „Be kanono nėra biblijos, o be Bažnyčios nėra kanono“ (Izbrannye sočinenija, New York 1955, p. 281). Tai reiškia: įtraukdama į kanoną tą ar kitą raštą, Bažnyčia nurodo, kad šis raštas yra dieviškasis žodis arba dieviškasis apreiskimas. Kas lieka šalia kanono, savaime lieka ir šalia apreiskimo žodine jo lytimi. Chomjakovo formulė yra iš tikro ne kas kita, kaip kiek atsa-

Vytautas O. Virkau

4/1973 (akrilas) 42" X 40"

tis jo ginčuose su manichejais: „Aš netikėčiau evangelijai, jei manęs neskatintų katalikiškosios Bažnyčios autoritetas — ego vero evangelio non crederem, nisi me catholicae ecclesiae commoveret auctoritas“ (Migne P.L., 42,176). Tai primename čia todėl, kad ne syki žiūrime i Šventraštį tarsi i kokį nepriklausomą dalyką, stovintį arba šalia Bažnyčios, arba net viršum jos. Mums kartais atrodo, kad pats Naujasis Testamentas paliudijęs dieviškąjį savo pobūdį. Tuo tarpu šį jo pobūdį paliudija tik Bažnyčia — niekas kitas. Jokia egzegzė kaip mokslas negali prieiti Šventraštyje slypinčio dieviškojo Logos. Egzegzė gražiai nušviečia Šventraštį kaip žmogaus žodį, bet ji nieko negali pasakyti apie jį kaip Dievo žodį. Čia jos stiprybė, nes be žmogaus žodžio negirdėtume nė Dievo žodžio. Bet syki čia jos ir silpnė, nes žmogaus žodžio tyrimas niekad neatskleidžia mums Dievo žodžio. Todėl tikras RAKTAS i Naująjį Testamentą yra ne egzegzė, bet Bažnyčios mokymas, kadangi tik šis mokymas parodo, kuris raštas yra įsirašinęs Logos ir kaip reikia žmogaus žodį suprasti, kad jis iš tikro būtų dieviškojo žodžio išraiška. Tikėjimas i Šventraštį kaip Dievo žodį be tikėjimo Bažnyčia kaip Kristumi yra negalimas, nes Šventraščio šalia Bažnyčios nėra. Šventraštis yra tik Bažnyčioje ir per Bažnyčią.

Ir štai, kaip tik čia išsina aiškėja dieviškojo žodžio kenožė. Bažnyčia rodo mums Šventraštį kaip Dievo žodį, ir mes apsisprendžiame tai tikėti, vadinasi, laikyti Bažnyčios teiginį tiesa. Tačiau Bažnyčia negali mums rodyti Šventraštį tikai kaip žmogaus žodį, kuriame dieviškumo ženklų — nei jo turinyje, nei jo formoje — neregėti. Tai, ką egzegzė įrodome teigia apie Šventraštį, jį teigia verčiamuoju būdu, kaip ir kiekvienas kitas mokslas. Jei egzegzė iš tikro įrodo, kad, kaip sako kun. A. Rubšys, Matas ir Jonas nėra jiems priskiriamų evangelijų „tiesioginiai autoriai“ (p. 113), tai joks popiežius paskelbtų jų autoritais nepagali. Tai reiškia: Bažnyčia negali Šventraštį teikti tikintiesiems tik jo žmogiškume, o koks jo žmogiškumas yra, turia bei aprašo egzegzės mokslas.

Šventraščio gi žmogiškumas, kaip ir Kristaus, yra pilnutinis: su visomis savo gėrybėmis ir su visomis savo silpnėbėmis. Tai jis padaro, kad dieviškasis žodis, tapęs žmogiškuoju, esti mūsų girdimas ir suprantamas, nes savaip mums kalbėti Dievas negali. Sukūręs žmogų kaip kalbantį gyvūną — animal orationale —, Dievas tegali i jį kreiptis ir suėiti su juo pokalbį, tik prabildamas šio gyvenimo kalba. Tuo būdu žmogaus žodis virsta viena iš Dievo — žmogaus susitikimo lyčių is-

Kai menas tikresnis už konkretų pasaulį

(Atkelta iš 1 psl.)

grožį, kai džiūstam be tikro estinio pergyvenimo, be galimybės kūrybingai buvoti vaizduotės plotmėje, Virkau darbai — autentiškas menas — gali mums padėti užpildyti tą spragą.

Dykumoje leidosi saulė. Pro langą buvo matyti virkiški debesys. Iš pradžių pilki, vėliau rausvi. Mėlyname dangaus skliaute rangėsi ir šliejosi prie stiklo virkiškos šakos. Langan metamorfavosi i Virkau darbo reprodukciją. Viskas egzistavo tik per vaizduotės prizmę. Menas darėsi tikresnis už konkretų pasaulį. Estetinis ramybės ir laisvės jausmas vyraavo...

Autorės pastaba: Namai, apie kuriuos kalbėjau pačio šio rašinio pradžioje, priklauso mums, t. y. Vasiliauskų šeimai. Užtikimu juos Lucerne slėny visai netikėtai tik perėję pavasarį. Ir iš karto žinojom, jog jie buvo tarytum skirti Virkau darbams. Apie dailininką Virkau išgirdom pirmą kartą iš a. a. Algimanto Mackaus lūpų, laike jo 1964 metų viešnagės Kalifornijoje. Jaunasis poetas laikė Vytautą vienu iš iškiliausių mūsų dienų menininkų ir skatino mus juo susidomėti. 1965 m. pavasarį Klevos Vidžijonienės pastangomis buvo suorganizuota Virkau paroda Los Angeles mieste. Kartu su Marija Gimbutiene įsigijom tada pirmus mūsų rinkinio darbus, kurie, patraukdami visą mūsų dėmesį, pakeitė iš pagrindų ir mūsų gyvenimo būdą.

žodžiu ir paklūsta visoms šio žodžio sąlygoms. Jis išsivėlia dieviškąją savo didybę bei grožybę, kad būtų kaip ir visi mūsų žodžiai — tik be melo, kaip Kristus be nuodėmės. Pergventi Naująjį Testamentą kaip reikščių ugdyti biblijinį doketizmą, vadinasi, laikyti žmogiškąjį žodį ne tikru žodžiu, o tik dieviškojo žodžio kauke. Egzegzės mokslas yra kova su šjotoku — lig šiol gana dažnu — biblijiniu doketizmu. Kun. A. Rubšio knyga įsijungia i šią kovą, ir čia glūdi jos vertė bei reikšmė tiek religijos filosofijai, stiprinant kenožės dėją, tiek ir pačiam Naujojo Testamento pergyvenimui, priimant jį kaip mūsų žodį, kaip kad priimame Kristų kaip mūsų brolį.

(Pabaiga)

Nauji leidiniai

• LITUANUS, Volume 25, No. 1, Spring 1979. Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences. Mūsų pačių rūpesčiu anglų kalba leidžiamas žurnalas Vytauto S. Vardžio. Žurnalo administruoja Jonas Kučėnas. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 10 dol.

Šio numerio straipsniai: Reflection on Union Republics in the New Soviet Constitution (Jean Pennar); Jurgis Baltrušaitis as A Lyric Poet (Vyacheslav Ivanov / Thomas E. Bird); Medical Education in Lithuania (Linas Sidrys). Pusiairinė informacija minima dailininko Adomo Varno 100 metų sukaktis. Žurnalas papuoštas suaktyvininko nuotrauka ir trimis jo tapybos darbais.

Apžvalgų dokumentiniuose puslapiuose: Current Constitutional and Factual Condition of Religion as Reflected in Official and Samizdat Documents.

Iš naujų knygų plačiau apžvelgta Tonu Parmingn / El-

mar Jarvesoo "A Case Study of Soviet Republic: The Estonian SSR" (Juris Dreifelds), trumpiau suminėtos: "Encyclopedia Lituanica", Vol. V. Stanley Vardys "The Catholic Church, Dissent and Nationality in Soviet Lithuania"; V. Stanley Vardys and Catherine V. Ewing, "Lithuania". Published in Albert P. Blaustein and Eric B. Blaustein (eds), "Constitutions of Dependencies and Special Sovereignities" (part of "World Constitution" series). Dobbs Ferry: Oceana Publications, Inc., 1978. V. Stanley Vardys nad Romuald J. Misiūnas (eds) "The Baltic States in Peace and War, 1917-1945".

• LIETUVIŲ FOTOGRAFIŲ ISEIVIJOJE PARODA 1972-1975. Išleido Lietuvių foto archyvas, 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Prie šios knygos išleidimo prisidėjo Uosis Juodvalkis ir Mikalojus Ivanaukas. Tai didelio formato puošnus leidinys, nuotraukomis pavaizduojantis 1972-1975 metų laikotarpį Chicagoje įvykusias lietuvių fotografų parodas.

Grandinėlei iš Australijos sugrįžus

Praėjusiais metais mūsų iškilią tautinių šokių grupę Grandinėle šventė 25-tas savo veiklos sukaktuves. Su jomis kartu ji minėjo ir daugiau kaip šimtą koncertų bei mažesnių pasirodymų scenoje, kur niekada jai netrūko ovacijos keliančių žiūrovų, ir norintiems į koncertus patekti salėse dažnai pritrūkdavo kėdžių. Grandinėle apkeliavo visą Ameriką, daug kartų koncertavo Kanadoje, lankėsi Pietų Amerikoje, o praėjusių Kalėdų metu koncertavo Australijoje. Apie ją daug rašė lietuvių spauda ir labai teigiamai atsiliepė svetimieji. Jos koncertus labai palankiai vertino ne vienas amerikiečių profesionalas kritikas. Tai rodo, kad Grandinėle yra labai plačiai žinoma ir už Lietuvos visuomenės ribų kaip gerai paruošta ir pajėgi mūsų tautinio meno reprezentantė. Todėl dar sykį norėdami kartu su lietuviška visuomene pasidžiaugti Grandinėlės laimėjimais ir ypač jos kelione po Australiją, kalbamės čia su jos vadovu Liudu Sagiū.

Sidabrinę sukaktį Clevelande atšventė, šią gražią dvidešimties metų veiklą jūs norėjote pažymėti dar ir koncertais Australijoje. Kaip ši tolima kelionė pasisekė, Ar darbas, vargas, išlaidos pasiteisino?

— Daugiausia šiai kelionei ruošmės, labiausiai bijojome, — praėjo gražiai. Glaudus bendradarbiavimas tarp grupės administracijos ir AL Dienoms rengti komiteto leido mums iš anksto nustatyti detalų planą, kurio kelionės metu tiksliai laikėmės. Žinodami ko iš mūsų bus prašoma, kiekvienam pasirodymui buvome paruošę atskiras programas, kad atliekami šokiai nesikartotų. Tarp koncertų ir atskirų pasirodymų Sydneyje, Adelaidėje, ir Melbourn apžūrėjome miestus, jų apylinkes, aplankėme Australijos sostinę Canberą ir Amerikos ambasadą. Palyginus, visi buvome sveiki, koncertai praėjo sklandžiai, grojant mūsų turimais sceninių šokių kape-lais.

Grandinėlės atliktos lietuviško šokio muzikos programos — AL Dienų renginiuose, Sydney, Adelaidės, Melbourn teatruose, festivalių aikštėse ir televizijų kameroms — pasiekė tūkstančius naujų žiūrovų. Pro jų akis, Aldonos Vesčiūnaitės žodžiais, pra-bėjo „Margas spalvų sūkury, galvus, kintantis spalvų srautas, turtum nesibaigianti džiaugsminga pavasario šventė“, „Mūsų Pastogė“, Nr. 1 — 2, 1979.

Mūsų jaunimas užmezgė naujus ryšius, naujas pažintis. Pamatė jį naują, kitonišką kontinen-tą, kuriame patyrė daug lietuviškos šilumos, nuoširdumo.

Viską sudėjus, reikia pasakyti, kad bet koks vargas, pinigai, besisirojiant ir atliekant šią kelio-nę, pasiteisino.

Kaip žinote iš savo 26-rių metų patirties Amerikoje, nors jūs paruoštos ir Grandinėlės atliktos šokių programos būdavo labai šiltai sutinkamos bei palankiai vertinamos, bet dėl kitoniško jų pobūdžio kartais patirdavote ir priekaištų. Norėtum žinoti, kaip Australijos žiūrovai priėmė šokių Grandinėle.

Nuostabiai palankiai. Net per daug. Mes tiek nenusipelnom. Štai keletas grupės sceninį darbą vertinančių atsiliepimų, paimtų iš Australijos lietuviškų laikraščių.

„Žinojau, kad bus 'kitai', —

rašo A. Karazijienė, — kad Grandinėlės šokiai ruošiami scenos pasirodymui, bet nežinojom kiek kitaip, nežinojom ribos. O riba, atrodo, visiškai ten, kur turėjo būti: geras teatrinis renginys, bet neišvirsta į baletą — neigauna jo manierizmo. Prie baletu priartėja nebent nepaprastu šokėjų lengvumu ir grakštumu, tokiu šokimu 'be pastangų', kartu išlaikant charakteringą mūsų šokių judesį“ („Mūsų pastogė“, Nr. 5, 1979).

Toliau savo rašinyje A. Karazijienė detalai ieško „kas Grandinėleje labai patiko, kas mūsų (Australijos LS.) sąlygomis galima būtų pritaikyti... Man labai patiko atskirų punktų išsukimas kadriliuje — tikra senoviška kadriliaus charakteristika. Nepaprastai efektingas linų surogų ratas tolkašoky. Kupolinis buvo saldiniukas. Deglaj, laužas... — bene pats sceniškiausias iš visų šokių, o kartu priklausantis etninio elementų. Programoje visi šokiai paaiškinti trumpai, turiningai. Tie paaiškinimai ypač svarbūs, rodant šokius mišriai publikai... Programoje buvo labai daug dar čia nematytų šokių... Bene idomiausias, nors ne toks efektingas kaip kupolinis, buvo rusnietis — linksmas ir elegantiškas ir turįs kažkokios egzotikos, o vis dėl to lietuviškas“.

„Tėviškės aidų“ (1979. I. 20) straipsnyje, pasirašytame Jur. Z., — rašoma: „Grandinėlės šokiai yra nuotaidingi, pilni gyvenimo ir jaunatvės... L. Sagiū šokių pristatymas ir pastatymas nėra pameramas klisikinio ar modernaus šokio principais, tai lietuvių liaudies šokiai, pritaikyti scenai. L. Sagiū puikiai pažįsta tautinių šokių liniją ir linijos beribes variacijas ir sėkmingai jas naudoja scenoje. Stebint spektaklį, negalima buvo nepastebėti šokėjų teisingo fizinio pastatymo... Didžiausias šokėjų privalumas, tai apvaldymas paprasto žingsnio kaimiškos muzikos tempuose. Iš tikrųjų tai yra vienas iš pagrindinių Grandinėlės atliekimo. Grandinėlės programa plati, įvairi ir įdomi, aprėpianti plačias lietuvių etnografinės vietovės, vaizduojanti gamtą ir lietuvių tradicijas“.

„Stebint Grandinėle — jos judesius, jos rūbus, matyti kūryba, pažanga ir tai yra pats didžiausias nuopelnas šio kūrybinio vieto“, vertina Clevelando šokė-

jų grupę A. Mauragis „Tėviškės aiduose“, Nr. 2. Ir toliau: „Grandinėle jaučia ir moka perduoti tautos dvasią, jos charakterį ir šių laikų gyvenimo pulsą, todėl įdomi, nauja, kūrybinga... mūsų sie-lai taip artima, taip miela, taip natūrali, kad negali akių atitraukti nuo spalvingai vykstančio judesio, primenančio ne vien gražią senovę, bet ir besiveržiantį tvirtą šuolį į ateitį. Grandinėle, kaip gražus žiedas... ilga pasiliks atmintyje“.

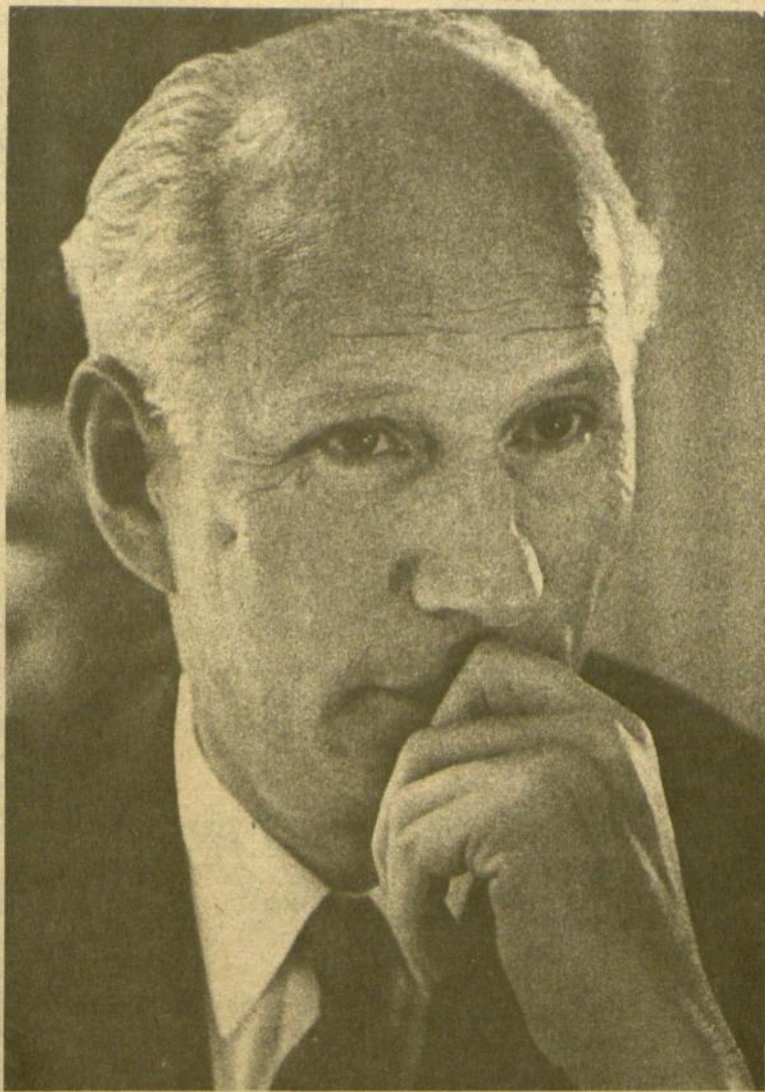
B. Straukas iš Australijos, rašydamas „Tėviškės žiburio“ (1979. 2. 1), taip prisimena Grandinėle: „Grandinėle lietuvių tarpe visame pasaulyje gerai žinoma, tad su ja supažindinti nereikia. Galima tik pažymėti, kad per jos koncertus visur salės pilnos. Žiūrovai jos šokiais buvo sužavėti. Grandinėlės viešnagė ne tik suteikė mums malonią pramogą, bet žymiai pakėlė Australijos Lietuvių Dienų prestižą“.

Negaliu išskirti visų laikraščių ir gautų laiškų. Šie keli pavyzdžiai liudija, kad palikome gerą įspūdį, kad Australijos lietuvių dauguma nuoširdžiai priėmė ir džiaugėsi Grandinėlės lietuviškų šokių koncertais. Tai tvirtino ir entuziastiškas žiūrovų „dalyvavimas“ programoje: jie plojo ritmą su grupės kapela per šokius ir po šokių, metė scenon gėles, karštais žodžiais dėkojo po koncertų. Įvairiomis progomis savi ir svetimi ieškojo artimesnio kontakto su grupe, prašė daugiau informacijos apie šokius ir muziką.

Pavyzdžiui: Sydneyje gyvenanti ponė Ava Saudargienė, tik Grandinėlei sugrįžus į Clevelandą, parašė skubų laišką grupės muzikiniam direktoriui Jonui Pažemiui, prašydama kuo greičiau atsiųsti sadutę, džigūno, kupolino, rezginėlės, vestuvinės polkos juostelę įgrotą muziką. „Pagel-daujama muzika vien akordeonų, bet prisiuskite ką turite ir kas jums lengviausia“, rašo A. Saudargienė. Ji tą gautą iš Grandinėlės muziką panaudos „folklorinio meno koncerto lietuviškai programai“...

— Palaukite, palaukite... O kaip su tais priekaištais, va, tokiais, kaip kad ir čia prieš dešimtį metų, kurie atėjo kaip tik iš tos pačios ponios Saudargienės, kuriai muziką išsiuntėte. Tikiu, kad skaitėte jos rašinį Drauge

Premija paskirta Stasiui Santvarui

Stasys Santvaras

Nuotrauka Vytauto Mažello

1978 metų Lietuvių rašytojų draugijos premija praėjusį sekmadienį buvo paskirta Stasiui Santvarui už jo poezijos knygą „Rubajatai“. Rinkinyje 1978 metais buvo išleistas Juozo Kapočiaus, Premiją balsų dauguma paskyrė LRD valdybos sudarytoji komisija: Bernardas Brazdžionis, Bronys Ralla, Alė Rūta, dr. Elena Tumienė ir Pranas Visvydas.

Pabrėžtina šia proga taipgi, kad praėjusiais metais išleivijo buvo, be kita ko, išleistas ir šios, didelio dėmesio vertos knygos: Kazimiero Barėno „Kilogramas cukraus“, Jurgio Jankaus „Anapus rytojaus“, Jurgio Gilaudo „Narsa gyventi“, Henriko Nagio „Prisilaukiau sakalą“, Henriko Radausko „Eilėraščiai“, Vlodo Šlaito „Nesuvėjo malonėje“ ir kit.

Prisiminčia taipgi, kad jau dešimtmečių tradiciją turinti kasmetinė LRD premija procedūrine prasme buvo skiriama įvairiai: buvo balsuojama visų draugijos narių slaptu balsavimu, buvo sudaromos komisijos iš rašytojų draugijos narių ir mėcenatinių atstovų, buvo, kaip ir dabar, komisija sudaroma vien tik iš LRD narių. Metų silnyje, situacijai keičiantis, atrodo, jog reiktų vis dėlto ir šios mūsų literatūrinės premijos skyrimo procedūrą iš naujo pergalvoti. Kad reikalas yra pribrendęs, rodo ir „Aidų“ žurnalo redakcijos dėmesys šiai problemai, kai š. m. sausio mėnesio numerįje apžvalginame straipsnyje literatūrinės premijos klausimu rašoma:

„Pirma, reikia stengtis sudaryti kiek galima kompetentingesnes premijų komisijas, o ne pasitenkinti 'vieno vietos' suradimu 'sultinankių'. Jau pakankamai turime literatūros moksline, kurie tam reikalui tinka: ir atokiau stovi šalia visokeriopų 'tampų' rašytojuose, ir turi pakankamai išprusintą estetinį skonį. O sunku pasitikėti tokia vertinimo komisija, kurioj kartais net daugumą sudaro labai primityvios nuovokos asmenys, tegu ir iš rašytojų tarpo.“

Antra, nėra jokio reikalo žiūri posėdžius pasilptim dengti. Nėra ko slėpti, kas už kokį veikalą balsavo, priešingai, reikėtų tai viešai žinoti. Apelsprendimas, kurį iš visų veikalų verta premijuoti, yra moraliskai atsakingas aktas. Privalu vadovautis tik savo sąžine ir dalykine nuovoka. Neturi lemti nei kam nors draugiškumas ar priešiš-kumas, nei kieno idėjinis, generacinis etc. artumas ar svetimumas. Prisilėmus pareigą, reikia prisilimti ir atsakomybę — nesibaikinti 'alkštėn iškilimo'. Kai bus iš anksto žinoma, jog niekas neliks paslapyje, tai bus mažiau pagundos taip apsispręsti, kad paskul rei-

kėtų gėdytis savo nesąžiningumo ar primityvumo. Viešumas padėtų didesniai objektyvumui pasiekti. Šitoks pasiūlymas gali pas mus nuskambėti neįprastai. Betgi turbūt ne be reikalo prancūzams tai ne naujiena“.

Premijavimo proga čia pateikiame nesirinkdami iš Stasio Santvaro knygos pradžios dešimtį rubajatų.

1

Valandos ir dienos — iš Sėjėjo rankų byrantys grūdai: Tokių lemti, Broli, tu šiame gyvenime radai! — Tad skubėk į daržines sukrasti laimies ir nelaimių derlių, Nes ir nepajusi, kad jau savo laiką praskridai.

2

Žeme, Žemynėle, kartais man skausmingai gėda — Visi mes gauname iš tavęs kviečių derlingą pėdą! — Ir negi tavo perteklių ir lobių nebūtų mum gana!.. Kodėl žmogus, kodėl žuvis ir paukštis čia viens kitą eda?

3

Iš kur atkyla barbarai į žemės paukščių taką? O gal tik blogio ir niekšybų upės mūsų dvasioj teka?.. Sugriaua barbarai žmonijos tautą, meilę ir sąjone, Lyg nežinotų, kad jie kerta savo išlikimo šaką.

4

Negaiškim! Pulksime į laimės upę svaigdami — Ir pablūdusioj sapnų kaitroj, ir saulės prietemy! — Dienų daržė smagių akimirkų tiek daug prisikinkim, Kad juokui skambėtų mės ir mirdami!

5

Nebėk, nebėk, širdie! Perdaug tu sielvarte vaikojai. Dabar matai — ir meilė slypi žudantys pavojai. Gana tų sutemių! Į giedrą laimės dangų kilt! — Laisva buvai tada, kai iš visų nesąmonių kvatojai.

6

Pabūkime drauge svaigiam svajonių svaigulų — Tikrovė — laimės ir vilčių groblėse brutali! Nedaug priskynėme kvapniųjų meilės vaisių — Ar tu ir vėl braidai iliuzijų vylingam kvaitulį?..

7

Tu grakšti, kaip stirna, tu, kaip angelė, dora — Esi giedri iliojančio pavasario aušra! — Ir tau mažai ko stinga — tik galiosčio ir meilės steloj! O gal tokios, kaip tu, visai nėra?

8

Žaibai tavų sublykesi — jausmai, it viesulai, itūžę: Tada tu man labai žavi, mamų dausų saulėje! Aušra išdraiko dulkes, ašaros nuplauna langus — Ir mūsų meilės mirkeniai, kaip gaisrai, praužia.

9

Meilė, it gėlė — dievų palaiminta paguoda, Melskim Dangų — to Jis žmogui meilės duoda — Mūsų laiką, it smaigiai, aprangę broliūdišai, Tarsi brolių būtų lengva nužudyti, kaip uodą.

10

Atleisk man, gal mes ir abejonėm skirti: Ar verta ir prasminga buvo Tau ant kryžiaus mirti? Du tūkstančiai arklių purvą apdrabsė Tavo veidą — Ar amžius mes turėsim dar kilnot nusiikaltimų svirtį?

Pačiame vidurdiulyje, pačiame karštyje Grandinėle sveikina Adelaidės miesto gyventojus blezdingėlės šokių Australijoj

„Šokiai iš Clevelando“. (Draugas, 1979 m. vasario 17 d.).

— Taip, skaičiau. Turiu pasakyti, kad mano sąžinė rami. Visi priekaištai labai nepatinkami, neišskūs, nenuoširdūs, prisidengę skambiais žodžiais. Štai dėl ko.

Ponė A. Saudargienė „Šokiai iš Clevelando“ rašo: „Didysis koncertas įvyko 26 gruodžio, erdvoje Regent teatro salėje“. Ir kiek toliau: „Giliausią įspūdį paliko sadutė“...

Iš tikrųjų Grandinėlės koncertas Sydney įvyko gruodžio 30. Sadutė Grandinėlės šokėjos Australijoje visai nešoko. Ir koncerto programose tokio šokio nebuvo įrašyta. Sunku man patikėti ir tolimesnėmis A. Saudargienės mintimis — priekaištais dėl Grandinėlės šokių atlikimo, kada ji neskiria taip populiarios sadutės nei muzikos, nei šokio figūrų. Peršali mintis, kad asmuo, surašęs „Šokiai iš Clevelando“ gruodžio 26 d. buvo kitos grupės, ne Grandinėlės, koncerte, kur šokėjos šoko sadutę. Vienur girdama — „geras buvo šelmiškas klumpakojis, ypač gra-

žus apeiginis rezginėlis rimtu-mas ir lengvas atlikimas“ — kitur peikdama, gerb. Ponė skundžiasi, kad „Folklorišką autentiškumą žudė įsimašės, daugiau ar mažiau, lietuviams svetimas charakteris, „nauji“ „elementai“... Taip pareiškus, A. Saudargienė visai nebevargsta, nurodydama bent vieną taip „žudomą“ šokį, šokio figūrą, žingsnį, judesį.

Poniai Saudargienei patinka šokėjų grupės, kurių muzika — vienas akordeonas, vieni daulininko sukurti rūbai. Ir šokama 17 — 18 stipriai scenai stilizuotų šokių, galvojančių, kad tai, lietuviško kaimo meno“ būrai, kad Lietuvoje nebuvo nei kitokių rūbų, apavo, nei kaimo kapelos su būgnais, klarnetomis, fleitomis ir kitais instrumentais. Žinoma, nėra lengva turėti muzikinius vienetus, ir aš niekam dėl to nepriekaištauju. Gal tik nereikėtų siūlyti kitiems kaip aukščiausios dorybės.

Australija, kaip ir Amerika — laisvas kraštas. Kiekvienas gali apie viską turėti savo nuomonę ir ją viešai išpažinti. Ponia A. Saudargienė turi vienokią pažiūrą

į Clevelando šokėjus. Tačiau daugelis asmenų tiek Australijoje, tiek Amerikoje turi visai skirtingą, didžiai teigiamą pažiūrą.

Su ponė A. Saudargiene būtų galima kalbėtis dėl kiekvienos jos rašinio eilutės, bet gal geriau palikim tai ateičiai. Daug kas tada paaiškės. Bet vis dėlto norėčiau, kad gerb. ponė Saudargienė paskaitytų Australijos lietuvių laikraščiuose teigiamus atsiliepimus apie Grandinėlės atliktas šokių ir muzikos programas. Jei ji savo nuomonės ir nepakeis, tačiau žinos, kad Australijos lietuvių daugumai Grandinėle buvo ir lietuviška, ir liaudiška; jos šokami ir grojami šokiai — ne erzacas, bet mūsų senovinės choreografijos palikimas, papročiai ir lietuviško gyvenimo akimirkomis paremti sceniniai kūriniai

Skaitys ar neskaitys kas nors visus tuos pagyrimus ar priekaištus, turbūt mažai kam bus svarbu. Svarbiausia, kad mūsų publika Grandinėle remia, ja labai domisi, mieliai lanko jos koncertus ir visaip ją palaiko.

Bronius Nainys

Nuomonės ir pastabos

Dr. J. Griniaus laiškas — straipsnis
ryšium su jėnuomonės kritika

Gerbiamas Redaktorau,

pirmiausia norėčiau pasakyti, kad pritariu Jūsų vadovaujamo „Draugo“ redakcijos nusistatymo nesileisti į asmeninius ginčus Jūsų dienraščio skiltyje. Tačiau šį kartą esu nusitejęs, kad kai kurie „Draugo“ redaktoriai gero Jūsų principo nenori laikytis. Tai tarmas, turio galvoje redaktorių K. Bradūną, kuris š.m. vasario 3 d. Jūsų dienraščio kultūriniam priede, recenzuodamas 1978 m. „Aidų“ Nr. 10, demagogiškai argumentais puolė mane už mano straipsnį apie P. Jurkaus „Juodvarnių“ poemą.

Šį faktą sužinojau anksčiau negu paprastai (žiemos mėnesiai „Draugas“ mane Vokietijoje pasiekia su pusantro ar dviejų mėnesių pavėlavimu), nes du lietuviai poetai iš JAV man atsiuntė Jūsų dienraščio vasario 3 d. iškarpos su „Naujųjų leidinių“ redaktoriaus straipsnelu, dėl kurio tie poetai reikiša pasipiktinimą. Šitame kultūrinio priedo straipsnyje ir aš matau K. Bradūno norą mane diskvalifikuoti profesionaliai netiesiais argumentais, iš kurių jis daro demagogišką išvadą. Tai matyti trim atvejais.

1. Paliesdamas mano straipsnį apie P. Jurkaus „Juodvarnių“ turinį, kultūrinio priedo redaktorius rašo: „Dabar nors ir labai pavėluotai, dr. Jonas Grinys „Aidųose“ jau užima net penkis žurnalo puslapius, papasakodamas daugiausia tik Jurkaus pasakos turinį“. Tai netiesa. Savo recenziniame straipsny visai nepamenuo turinio, nes bendrais bruožais jis maždaug visiems lietuviams žinomas iš dr. J. Basanavičiaus užrašytos pasakos apie brolius juodvarnius. Savo straipsniu aš padarau, ką anojė pasakoj P. Jurkus pakelti, papildyti, pagilinti, kad jo kūrinys įgautų naujos prasmės, dėl kurios „Juodvarnių“ pavadinimą matytiarchatiška poema, nes ten gėrio ir pikto pradai atrodo moteris.

2. Demagogiškai reikiša laikyti ir Jūsų dienraščio redaktoriaus teigimą: „Tiesiog koktu skaityti, kai recenzentas, lygindamas V. Mykoliaitį — Putną ir Salomėją Nėrį su Jurkum, pirmenybę teikia pastarajam“. Tai netiesa, kuri mane pastato į paskutinio neįmanomo vietą, nes jau vyresnių klasių gimnazistai žino, kad apskritai lyginti negalima jokių kūrėjų, išskyrus nebent vieną antrą atvili, kai šiuose yra panašumo. Todėl savo straipsny aš ir teipminau, kaip su lietuvių folkloro elementais (apie Eglę — žalčių karalienę) elgiasi S. Nėris bei Mykoliaitis — Putnas ir kaip P. Jurkus su „Broliais Juodvarniais“. Jeigu K. Bradūnas yra įsitikinęs, kad P. Jurkus jokių atvilių negali turėti pirmenybės prieš S. Nėrį ir Putną, kurių visai neturėtų įrodyti, o ne savais koftumais mėginti diskvalifikuoti kitaip įsitikinusi.

3. K. Bradūnas savo Naujų leidinių straipsnyje rašo: „Dr. J. Grinys snobais turėtų apšaukti naujųjų laikų pasaulinio garso poetus, Nobelio premijos laureatus: Thomas Stearns Eliotą, Salvatore Quasimodo, Eugenio Montale ir kt.“ Po šių vardų, kurių visai nemini savo straipsny apie „Juodvarnius“, bet kurie Bradūno straipsnyje sudaro savivališka jo prielaidą, jis daro mane diskvalifikuojančią neva logišką išvadą rašydamas: „Toda noroms nenoroms kyla klausimas: ar šiuo metu dr. Jonas Grinys dar beturi visus būtinus župlukus, kurie užčiuopia grožinės literatūros vertę ir prasmę?“

Ar šitaip klausdamas, K. Bradūnas iš tikro įsivaizduoja, kad redaktoriška kėdė jam suteikė dieviškos galios įvelgti į mano sielą? Nepripažindamas jam šitokios galios, vis

dėlo bent savo platiems pažistamiems norėčiau pareikšti, kad tebesijaučiu psichiškai sveikas ir tebesu jautrus visoms žmogiškoms vertybėms kaip prieš 40 metų. Kaip tada, leisdamas savo knygą apie „Grožį ir meną“, taip ir dabar tebelaikau klaidingą ir pasenusią estetinę teoriją, kuri estetines vertybes stengiasi išskirti aukščiau religinių, dorovinių, egzistencinių... Bet kadangi dabar įvairaus laipsnio snobai estetizmo vardan stengiasi suniekti šia suminėtas vertybes, tai joms ginti pajaučiu pareigą, arba esu paraginamas iš šalies kitų dažniau viešai pasisakyti, kaip A. Skėmos „Baltos drobulės“, arba I. Mero „Stripizo“ atvejais, nors dėl to ir būčiau apšaukiamas neįmanomai ir kitais pažeminančiais vardais.

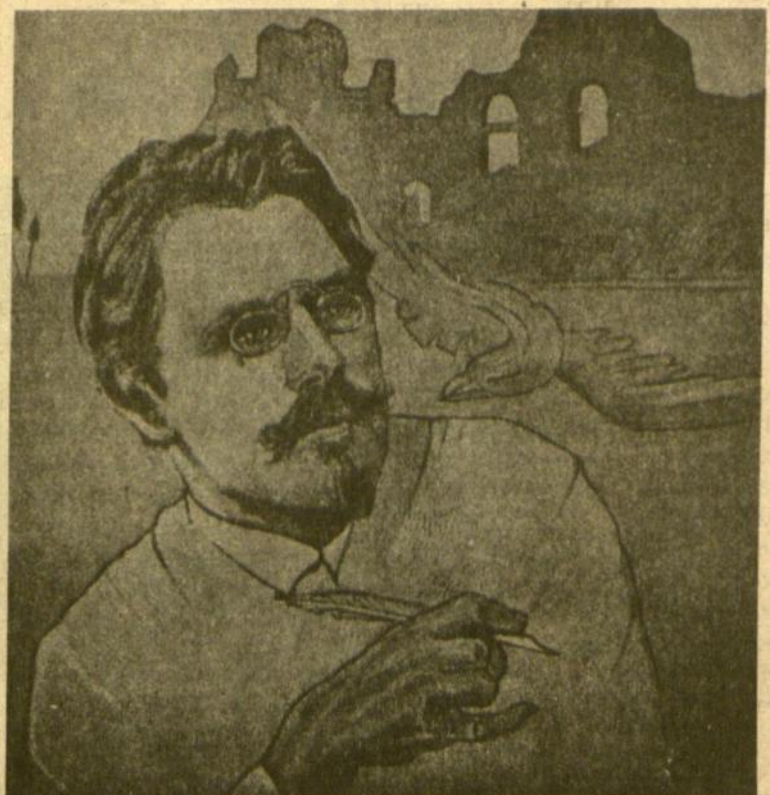
Atrodo, kad „Draugo“ kultūrinio priedo redaktorius ant manęs ypač supykio už tai, kad savo straipsny apie „Juodvarnių“ poemą išdrišau parašyti, kad P. Jurkaus formalistinė eilėdara gali būti suprata kaip reakcija prieš šių dienų hermetinės poezijos raizgalynes. Bet dėl ko šia pyktį? Juk nei K. Bradūno, nei „žeminių“ neminėju, o kad hermetinė poezija kritikuojama seniau, pripažįsta ir pats Bradūnas. Tik nesuprantu, ko jis taip ilgai laukė, jeigu hermetinė poezija jis tapatina su „žemininkais“, nors ir klaidingai.

Juk savo „Vardų ir problemų“ II-me tome buvau neįgaliai parašęs apie hermetizmą, jo kūrėjuose matydamas dažniausiai išsismusių poetų madingą žongleravimą žodžiais. Jeigu šitaip nebūtų ir jeigu „žemininkai“ sudaro koją nors avangardą arba jam atstovauja, ko gi K. Bradūnas tada (prieš 2 metus) neišleido to avangardo bent poros legionierių į kultūrinio priedo puslapius, kad ten nenaudėtų Grinių sumaltų į miltus juo labiau, kad anuoše „Vaiduose ir problemose“ ne tik kai kurių poetų vardus minėjau, bet ir jų įmantrybių prifaršiuotus eilėraščius citavau kritikuodamas. Tada buvo pats laikas tariamo avangardo riteriams pasirodyti „Draugo“ kultūrinio priedo arenoje, kad ten savo hermetinių eilėraščių suraizgytas paslaptis atskleistų taip, kad neįmanomai Grinius bei kiti į jį panašūs būtų nutildyti visam laikui.

Deja, to tada K. Bradūnas nepadarė. Tačiau minėtą operaciją dar galima atlikti ir dabar: tegu hermetinės poezijos riteriai porą trejetą savo eilėraščių kultūriniam priede paaiškina taip, kad mes kiti skaitytojai juos suprastume bei hermetinių eilėraščių nebelaikytume poetijos nuosmuku arba žongleravimu įmantrybėmis.

Jei tariami avangardistai nedrįsta arba nenori viešai su skaitytojais pasikalbėti, dar yra viena pozityvi kritikos priemonė kontraversijoms pravedinti, — tai literatūrinės anketos. Per anketas pasireiškiančios įvairios nuomonės ypač turėtų tikti „Draugui“, nes jis yra vienintelis lietuvių katalikų dienrašties pasaulyje, kurį galima vengti monopolinių tendencijų kultūros klausimais, ypač kai jie liečia grožinę literatūrą bei daiktinius menus, kur daug sveria vaizduotė ir jausmai. Literatūrinė anketa, pripažindama lygias teises visiems „Draugo“ skaitytojams, įtrauktų platų būrį literatūrinių klausimų svarstymą, nos anketos išvados, suprantama, neturėtų niekam privalomos galios. Jeigu didelių valstybių piliečiai anketų klausimais svarsto įvairius politinius reikalus, ko mums panašiu būdu nepasvarstyti mums opių kultūrinių klausimų?

Štai, jau keleto metų kontraversija yra tapusi hermetinė poezija. Dabar K. Bradūnas kontraversija

Raišytojas Jonas Biliūnas (1879-1907) Portretas pieštas Biliūno bendraamžio dail. Adomo Varno

Šimtas metų nuo
Jono Biliūno gimimo

Šių metų kovo mėn. 3 d. suėjo 100 metų nuo rašytojo Jono Biliūno gimimo. Jis gimė Niūronių sodžiuje netoli Anykščių. Gražioiose Anykščių apylinkėse yra taipgi ir kitų mūsų literatūros klasikų gimtinės: vysk. Antano Baranauko ir Antano Vienuolio — Žukausko.

Jonas Biliūnas, kaip žinome, mirė 1907 metais dar labai jaunas, vos 28 metų. Tačiau savo literatūrinio palikimo užsitikrino trumposios novelės ir apybraižos klasiko vardą lietuvių literatūroje. Be abejo, visiems dar nuo mokyklos suolo įsiminė ir po to gyvenime dar pakartotinai vis skaitomos šios Jono Biliūno jaudinančios ir meistriškai parašytos literatūrinės miniatiūros bei vaizdžiai: Brisiaus galas, Kliudžiau, Laimės žiburys, Vagis, Žvaigždė, Lazda, Piestupys, Vieną rudens dieną ir kt. Bet paties didžiausio literatūrinio svorio yra tragiškoji ir jau bent kiek įlgesnė jo „Liūdina pasaka“, ta nepamirštama 1863 metų sukilimo valstietiškoji gūlbės giesmė.

prisimintinas taipgi didysis mūsų Biliūno gimtadienio proga su kalbininkas Kazimieras Būga, nuo kurio gimtadienio šiemet lapkričio 6 d. sukaks irgi 100 me-

tų. Tai pirmasis pačių lietuvių tarptautinio garso kalbininkas, drąsiai atsistojęs šalia kitų lietuvių, žinomųjų kalbotyros mokslo baltistų. Kai kalbame, operuodami šimtu metų, atrodo, jog tai labai seni laikai. O tuo tarpu Biliūno ir Būgos bendraamžis dailininkas Adomas Varnas, gimęs taipgi tais pačiais 1879 metais, pats puikiai nusiteikęs jau atšventė savo šimtąjį gimtadienį Chicagoje. Šitokiam kontekste Biliūnas ir Būga tebėra irgi dar dabartyje. Štai čia dedamas Jono Biliūno portretas kaip tik yra nupeštas Adomo Varno tuo po rašytojo mirties Zakopaneje, kur kurį laiką gyveno ir Varnas.

Miręs ir palaidotas Zakopaneje, Lenkijoje, Jonas Biliūnas jautriame savo eilėraštyje paliko lyg ir testamentinį prašymą:

Kai numirsiu, man pakelsit
Ant šventosios upės kranto,
Kad matytų kapas sodžių,
Kūdikėlis kur užaugau.

Rašytojo testamentinį posmą vykdant, jo palaikai 1953 metais buvo perkelti gimtinėn ir palaidoti prie Anykščių esančiame pilialaknyje, pastatant ten ir įspūdingą antkapinį paminklą.

k. brd.

Kultūrinio priedo redaktoriaus pastabos.

Dr. Jonas Grinys, reagudamas į Draugo kultūr. priede jo nuomonę lietuvių raštą, čia spausdinamo straipsnio rankraštį adresavo ne kultūr. priedo redaktoriui, bet Draugo moderatoriui kum. Pranui Garšvaliui. Kaip tokiais atvejais Draugo redakciniam darbe įprasta, moderatorių straipsnį perdavė kultūr. priedo redaktoriui bei jojų sugestijų spausdinti ar nespausdinti. Ir kultūr. priedas mielai dr. J. Griniaus atsiliepimą čia spausdina, nes tai irgi yra lietuvių literatūrinio gyvenimo tam tikras dokumentas. Raštą spausdinam, autoriaus rašybos ir gramatikos nelykumus netalsydami, nors jis pats net kitų tekstus cituoja, juos „pataisydamas“, sakysime, vietoje penkis, o Sadūnaitės rinkinį „Baltos leivos medžią“ padaro „Baltos leivos medžių“.

Norėtume tik pridurti, kad visiems ir visais kultūrinio gyvenimo klausimais pasisakyti Draugo kultūr. priedo puslapių yra atviri. Bet tai dar nereikia, kad literatūros vertinimo reikalu turėtų būti spausdinama ar girdima visa grafomaniška medžiaga ir organizuojami kone visuotiniai balsavimai pakankamai aiškiai matomai literatūriniai vertės nustatyti. Pagaliau kogi būtų vertos diskusijos, kai būtų ginčijamasi, kiek yra dūsyk du, kuriam nors pokalbininkui tvirtinant, kad yra penki, lygiai kaip šiuo atveju, dr. J. Grinys apie „Juodvarnius“ sakant, jog „Pro šį kūrinių jau negalės tylosis praeiti literatūros istorikas“.

Nauji leidiniai

● *Pasaulio Lietuvis*, 1979 m. sausio mėn., Nr. 1. Leidinyas Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Redaktoriai: Romas Sakadolskis ir Romas Kasparas. Administruoja Daina Kojelytė. Redakcijos ir administracijos adresas: „Pasaulio lietuvis“, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 6 dol. Spaudžia „Draugo“ spaustuvė Chicagoje.

Prof. R. Šilbajoris rašo apie lituanistikos katedros galimybes Šiaurės Amerikoje. Daug lituanistikos mokyklas ir lituanistinius kursus liečiančios medžiagos. Tomis temomis rašo: J. Kavaliūnas, Linas Rimkus, Romas Sakadolskis, Danguolė Tamulionytė. Supažindinama su dail. Pranu Domšaičiu, Vaclovas Kleiza pasakoja įspūdžius iš bendruomeninės Europos. Daug puslapių skirta jaunimo veiklai ir Lietuvių Bendruomenės pasauliniams rūpesčiams. Leidinyas gausiai iliustruotas nuotraukomis.

● *MŪSŲ ŽINIOS*, 1979 m. vasario mėn. 18 d., Nr. 2. Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Redaguoja Antanas Saulaitis, S.J. Ad-

ministruoja Petras Kleinas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Biuletėnį siunčiant paštu, bent 5 dol. metams.

Spausdinamas išsamus pokalbis su Jaunimo centro direktoriumi Antanu Saulaičiu, S.J. Daug aprašytos ir iliustruotos jaunimo veiklos. Neaplenkta ir Lietuvių Bendruomenės veikla, o taipgi Clevelando lietuviškasis bruzdėjimas.

● *LIETUVIŲ DIENOS*, 1979 m. sausio mėn., Nr. 1. Redaguoja Redakcinė kolegija. Leirius. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029. Metinė prenumerata — 15 dol.

Daug vietos skiriama dail. Adomo Varno 100 metų sukakčiai. Greta minimas ir prel. Jono Kučingio 70-tas gimtadienis. Rašoma apie Bern. Brazdžionio ir J. Briedžio reitalij-koncertą Chicagoje ir apie Leonardo Andriekaus kūrybos vakarą. Duodamas pluoštas Zentos Tenisonaitės eilėraščių ir pagerbiamas komp. Bronius Budriūnas.

Lietuviai tarptautinėse civilizacijų studijose

International Society for the Comparative Study of Civilizations (I.S.C.S.C.) š.m. kovo 22-25 dienomis State University, Northridge, Kalifornijoje, rengia aštuntąjį metinį savo suvažiavimą. Minėtos draugijos tokios studijų dienos yra tapę labai plataus masto, visą pasaulį apimančio žvilgsnio, iškeliančio civilizacijų palyginimo problemas.

Šio suvažiavimo metu visus žemynus ir daugelį tautų bei civilizacijų lies paskaitų bei simpoziumų forma aptariamos temos net 23-juose kollokviumuose. Kaip atrodo, jau yra ir lietuvių, įsijungusių į šios draugijos veiklą ir su savo inaušu dalyvaujančių jos studijiniuos suvažiavimuos. Tad ieškome jų ir šiometinio suvažiavimo programoje.

Ir štai, kovo 2 d. Kollokviume III „Literary Works as Civilizational Text“ 1 val. 30 min. — 3 val. 45 min. p.p., be kitų, pasikaita skaito ir Tomas Venclova „The Theme of Imprisonment in Russian Literature“. Tą pačią dieną Presidential address „Work-

shop on the Civilization-Analytic Perspective“ 8 val. vak. kalba Vytautas Kavolis „Civilizational Processes and Social Movements“. Kovo 23 d. Kollokviumui VIII „The Human Body: Disciplines, Expressions, and Forms of Movement“ 10 val. r. — 4 val. p.p. vadovauja Algis Mickūnas, tarp kitų darydamas ir pats jame pranešimą „Cultural Meanings of Corporeal Gestures“.

Tos pačios dienos Kollokviume X „Languages and Civilizations“ 10 val. 45 min. r. — 12 val. 45 min. p.p. Algis Mickūnas aptaria temą „The Theory of Linguistic Fields in Cultural Researches“. Dargi kovo 23 d. Kollokviume XVII „Teaching the Comparative Study of Civilizations“ 4 val. — 6 val. p.p. Vytautas Kavolis, Dickinson College, kalba tema „The Dickinson Program“. Kovo 24 d. Kollokviumui XXVIII „Conflicts and Changes in Designs of Selfhood“ 4 val. — 6 val. 30 min. p.p. vadovauja Vytautas Kavolis. O suvažiavimo bankete kovo 24 d. 8 val. vak. kalba Marija Gimbu-

Filmų įvairumai

STASE SEMENIENS

„OLIVER'S STORY“ yra tėlinys, lyg antroji dalis romano, o šiuo atveju — filmo „Love Story.“ Erich Segal parašė greit pagarsėjusį ir išpopuliarėjusį romaną — „bestseller“, „Love story“, o dabar filmui „Oliver story“ parašė tekstą.

Ryan O'Neal yra gerai pažinttas šio filmo herojui Oliver Barrett, nes jis pirmame filme irgi turėjo svarbiausią rolę, turėjo mylimąją, vėliau tapusią jo jauna nuotaka Jennie (Ali Mac Graw), sergančią nepagydoma liga (leukemija) ir pagaliau mirštančią.

Šiame filme ekranas atsidengia prie Jennie kapo. Visiems išsiskirčius, palieka tik vieną Oliver ir mirusios tėvas.

Mėnesiai slenka skauame ir gedule. Draugai mėgina jį nuraminti, suvesti su jaunom merginom, ištraukti iš skausmo. Su sužalota širdimi jis neriasi į savo darbą, kaip atakingas advokatas, kovoja su išnaudotojais. Per porą metų Oliver neišsėla į jokius pasimatymus, o lanko vietas, kur jis su Jennie buvavo: Barrett Hall, kur jis nešiodavo Jennie knygas, čia žykyk, Central parką.

Ir tada graži jauna blondinė bėga pro šalį besimankštindama. Ji arši sportininkė, ankstyva rytą žaidžia tenisą ir ji sugeba Oliverį sugrąžinti į realybę. Ji jam patinka — toji naujoji nepažįstamoji Marcie (Candice Berger). Abu pradeda palaikyti ryšius.

O tuomet jis sužino, kad ji yra Bonwit, ty garšųjų milijonierių Bonwit Teiler Bonwity ipėdinė. Ji jį prisipažįsta, jog esąs iš-turtuolių, tėvas turi fabriką, bankinę korporaciją ir panašias įmones. Jėdu išskrenda į Hong Kongą apžiūrėti fabrikus, gaminančius medžiagas Bonwit madoms. Filme Marcie Bonwit madoms. Filme Marcie Bonwit madoms. Filme Marcie Bonwit madoms.

Filmas pramoginis, rodytinas visai šeimai. Šiam lengvam filmui — sentimentaliai mellei istorijai parinktas aktorij sąstatas sąžiningai atlieka savo roles, be svarbiausių — O'Neal Bergen, čia randame Nicola Pagett, Edward Binna (uošvio rolėje) ir Ray Milland (Mr. Barrett tėvas).

tenis tema „Old Europe and Indo-Europeanized Europe“.

Northridge, kuriame vyks I.S.C.S.C. aštuntasis suvažiavimas yra apie 25 mylias į šiaurę nuo Los Angeles. Adresas: Institute of Social and Behavioral Sciences, California State University, Northridge, 18111 Nordhoff Street, Northridge, CA 91330. Telef.: (213)885-3566.

Aleksandra
Kašubienė
architektūros
parodoje

Vasario 23 dieną New Yorke Modernaus meno muziejuje atidaryta tarptautinės architektūros nuotraukų paroda, kurioje eksponuojamas ir Aleksandro Kašubienės vienas darbas.

Apie šią parodą vasario 25 dieną Adda Louise Huxtable New York Times žurnale rašo, kad paroda „Transformacijos modernioje architektūroje“ yra ta didžioji 20-ties metų statybos apžvalga, kurią muziejus buvo zadėjęs jau senokai ir kuriuos meno bei architektūros pasauliai laukė lyg sulaikę kvėpavimą.

Toks kryptų ir pasiekimų išrikiavimas, toks stilių susumavimas, tokia nominacija į garbės ar keistenybių namus ryškiai apsprendžia ir drauge lyg nustato architektūrinį pasiekimų mastą. Parodos tikslas yra parodyti, kas dėjos šiame statybinio aktyvumo bei intensyvių estetiinių svarstymų laikotarpyje. — rašoma New York Times žurnale.

Pradeda „Transformacijos modernioje architektūroje“ veiks iki balandžio 24 dienos.

Aleksandro Kašubienės darbo nuotrauka, ištatyta modernaus meno muziejuje, New Yorke.